

Lausunto valtion väyläverkon investointiohjelmaluonnoksesta vuosille 2025–2032

Nelostie E75 ry on tutustunut väyläverkon vuosien 2025–2032 investointiohjelman luonnokseen ja lausuu asiasta seuraavaa:

Onko mielestänne investointiohjelmassa kokonaisuutena onnistuttu vastaamaan sille asetettuihin tavoitteisiin ja muuttuneeseen toimintaympäristöön?

Nelostie E75 ry pitää investointiohjelman osalta tärkeänä lähtökohtana kehittämisinvestointien priorisointia hankkeiden vaikuttavuuteen ja liikenneverkon strategiseen tilannekuvaan pohjautuen sekä väyläverkon palvelutason vahvistamiseen perustuen. Investointiohjelman hankkeiden priorisoinnissa on syytä huomioida elinkeinoelämän kehittymisen tarpeet, alueiden välisen saavutettavuuden kehittäminen sekä EU:n TEN-T-ydinverkon tavoitetason saavuttaminen aikataulussa.

Liikenneverkon strategisen tilannekuvan mukaan valtatiellä 4 palvelutasopuutteita on erityisesti yhteysväleillä Jyväskylä-Oulu sekä Rovaniemi-Inari. Liikenneturvallisuuspuutteiden näkökulmasta korostuu niin ikään Jyväskylä-Oulu yhteysväli.

Keski-Suomesta on investointiohjelmaan nostettu valtatie 4 koskien kehittämishankkeiksi Vt 4 Vestonmäen kohta (prioriteettiluokka 2) sekä Vt 4 Vaajakosken kohta (prioriteettiluokka 2). Nelostie E75 ry pitää investointiohjelmaan nostettuja maantieverkon kehittämishankkeita kannatettavina investointiohjelman tavoitteiden, hankkeiden vaikuttavuuden ja muuttuneen toimintaympäristön näkökulmasta. Vaajakosken kohdan parantamisen vaikutukset ja hyödyt leviävät laajalle alueelle Etelä- ja Keski-Suomeen. Myös pienemmät valtatie 4 koskevat hankkeet tuottavat hyötyjä laajalle alueelle Etelä-Suomesta Pohjois-Pohjanmaalle. Lisäksi Uudeltamaalta investointiohjelmaan sisältyy valtatie 4 parantaminen välillä Kehä I-Kehä III ja Ilmasillan eritasoliittymä (prioriteettiluokka 2).

Nelostie E75 ry toteaa, että Vaajakosken kohdan suunnitteluvalmiuden ja valtakunnallisen merkittävyyden huomioon ottaen kohde tulee huomioida prioriteettiluokan 1 hankkeena. Nelostie E75 ry on määritellyt Vaajakosken kohdan parantamisen yhdeksi kärkihankkeeksi valtatie 4 kehittämiseen liittyen.

Tämänhetkisen geopoliittisen tilanteen valossa Nelostie E75 ry pitää tärkeänä sotilaallisen liikkuvuuden näkökulman huomioimista investointiohjelmassa. Suomen liikenneverkon tulee olla toimiva niin normaali- kuin mahdollisissa kriisioloissakin. Valtatie 4 on Suomen tärkein etelä-pohjoissuuntainen pääväylä ja valtatie merkitys sekä tavara- että henkilöliikenteen välittäjänä on suuri. TEN-T-verkon kehittämisen rahoituksesta pääosa kohdistetaan ydinverkolle, sillä tavoitteena on saada ydinverkko valmiiksi vuoteen 2030 mennessä. Valtatie 4 kehittämisessä tulee tarkastella

myös EU:n CEF-rahoitusohjelman tarjoamat mahdollisuudet (Military Mobility) hankkeiden toteuttamiseksi.

Nelostie E75 ry näkee, että investointiohjelmassa valtatie 4 kehittämisessä tulee paremmin huomioida eurooppalaisen TEN-T-ydinverkon vaatimukset ja kriteerit. Valtatie 4 koskevia parantamistoimia tulee kiirehtiä, jotta TEN-T-ydinverkon rakentaminen ja sille asetettu tavoitetaso toteutuu vuoteen 2030 mennessä. TEN-T-ydinverkon osalta tulisikin pohtia omaa kohdennettua rahoituskehystä. Nelostie E75 ry pitää TEN-T standardeihin sitoutumisen tärkeänä osoituksena Suomen sitoutumisesta eurooppalaiseen liikennepolitiikkaan.

Ovatko investointiohjelman perustelut vaikutusten kautta tasapuoliset ja selkeät?

Nelostie E75 ry pitää tärkeänä tietopohjaista liikennejärjestelmäsuunnittelua ja liikennepolitiikka. Vaikutusten arviointiin perustuva investointiohjelma on tärkeä työkalu tässä kokonaisuudessa. Vaikutusten arvioinnissa on hyödynnetty PRIO-tarkasteluita. Laajamittaiseen vaikutusten arviointiin tarvitaan kuitenkin myös PRIO:sta puuttuvien vaikutusalueiden tarkastelua esimerkiksi hankkeiden suunnittelun yhteydessä tuotetun vaikutustiedon avulla. Maantiehankkeiden vaikutusten ja hyötyjen alueellisen ja kautumisen tarkastelu on hyvä, uusi näkökulma vaikutusten arviointiin.

Miten muuttaisitte investointiohjelmaa Liikenne 12 mukaisen liikenne-muotokohtaisen talouskehityksen puitteissa ja miten perustelette muutosten paremmat vaikutukset?

Investointiohjelma tuo selkeästi esiin sen, että liikenteen talouskehityksellä ei kyetä vastaamaan valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteisiin. Lisäksi yleinen kustannustason nousu tuo lisähaasteita asetettuihin tavoitteisiin pääsemiseksi.

Nelostie E75 ry muistuttaa valtatie 4 valtakunnallisesta merkityksestä ja sen keskeisestä roolista elinkeinoelämän kuljetusten sekä henkilöliikenteen välittäjänä. Valtatie 4 Helsingistä Utsjoelle on Suomen tärkein etelä-pohjoissuuntainen pääväylä, ja investoinnit tiehen hyödyttävät koko Suomea. Tien varren maakuntien osuus Suomen tavaraviennistä on lähes puolet ja väylää käyttävät kaikki toimialat. Rahoitustasoa tulee vielä tarkastella tavoiteltujen vaikutusten, erityisesti vientivetoisen teollisuuden tulevaisuuden tarpeiden tarkemman tarkastelun kautta. Riittävä investointitaso liikenteeseen on globaali kilpailukykytekijä. Valtatie 4 on yksi harvoista pääväylistä, jossa monen toimijan intressit yhdistyvät. Nelostien toimintavarmuus ja sujuvuus on elinkeinoelämän näkökulmasta oleellista.

Nelostie E75 ry esittää, että maantieverkon rahoitustasoa tulee vielä tarkastella tavoiteltujen vaikutusten, erityisesti huoltovarmuuden sekä vientivetoisen teollisuuden tulevaisuuden tarpeiden kautta. Nykyisessä maailmanpoliittisessa tilanteessa korostuu Nelostien kyky välittää Suomen huoltovarmuuden kannalta keskeisiä kuljetuksia (mm. elintarvike-, polttoaine- ja lääkekuljetukset). Nelostie on koko Suomen maantieportti länteen ja samalla merkittävin maayhteys turvallisuuspoliittisiin liittolaisiimme. Sotilaallisen liikkuvuuden ja maiden välisen huoltovarmuuden kannalta Nelostien hyödyntäminen eri turvallisuustilanteet huomioiden vaativat merkittäviä investointeja liikenneyhteyksiin koko tien pituudelta.

Miten kehittäisitte investointiohjelman laatimisen prosessia, sen päivittämistä ja seurantaa?

Nelostie E75 ry katsoo, että Suomen liikennejärjestelmää tulee kehittää tietopohjaisesti ja pitkäjänteisesti. Investointiohjelman laatiminen tiiviissä yhteistyössä kuntien, elinkeinoelämän ja alueellisten toimijoiden kanssa mahdollistaisi aidosti osallistavan, läpinäkyvän ja tietopohjaisen vuoropuhelun. Nelostie E75 ry näkee tärkeänä elinkeinoelämän tarpeiden rullaavan päivityksen investointiohjelmaan.

Minkä investointiohjelman ulkopuolisten kohteiden suunnittelua tulisi vaikuttavuuden perusteella edistää lähivuosina?

Nelostie E75 ry näkee investointiohjelman puutteena sen, että vaikutuksiltaan merkittävimmät Vt 4 kehittämiskohteet sisältyvät vain osin investointiohjelmaan. Tärkeimpiä ja vaikuttavimpia investointiohjelmaan kuulumattomia maantiehankkeita, joiden suunnittelua ja toteutusta tulisi edistää ovat strategisesti merkittävän valtatie 4 hankkeet välillä Vehniä-Äänekoski sekä pohjoisessa Iin ohitustie ja yhteysvälit Pyhäjärvi-Pulkkila sekä Pulkkila-Haurukylä.

Maakunta- ja aluekeskusten välisten yhteyksien osalta investointiohjelman ulkopuolelle jäivät muun muassa pääväyläverkon Vt 4 Keminmaa–Muurola ja Vt 4 Hirvas–Rovaniemi-hankkeet, jotka parantavat maanteiden liikenneturvallisuutta sekä edistävät huoltovarmuutta.

Miten muuten haluatte kommentoida investointiohjelmaa?

Jyväskylässä 13.12.2023

Heikki Tervanen
hallituksen puheenjohtaja